

АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ТА ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ

Кафедра фінансів
Економічний факультет

Лектор - д.е.н., професор Н.М. Давиденко

Семестр - 2

Освітньо-науковий ступінь - PhD доктор філософії

Кількість кредитів ЄКТС - 4

Форма контролю - Екзамен

Аудиторні години – 40 (20 год лекцій, 20 год практичних)

Загальний опис дисципліни

Дисципліна забезпечує теоретичну підготовку та набуття практичних навичок проведення експрес-діагностики стану підприємства, складання прогнозу перспектив виникнення та розвитку кризових ситуацій підприємства на підставі експрес-аналізу, визначення основних напрямів запобігання, подолання та мінімізації наслідків кризових явищ на підприємстві, розробки стратегії розвитку підприємства.

Метою дисципліни “Антикризове фінансове управління та фінансова безпека підприємств” є оволодіння теоретичними знаннями та отримання практичних навичок стосовно визначення сутності фінансової кризи підприємства, методичних підходів до розробки «правил ефективної поведінки» підприємств за умов кризового стану, аналізу шляхів запобігання і подолання кризи у зарубіжних і вітчизняних підприємствах.

Завданнями дисципліни є набуття умінь та практичних навичок щодо розв’язання проблем, а саме:

- розпізнавати кризові явища;
  - прогнозувати наслідки розвитку кризових явищ та їхнього впливу на результати діяльності підприємства;
  - визначати можливості запобігання кризі або її пом’якшення;
  - забезпечити функціонування підприємства в умовах криз;
  - стабілізації діяльності окремих підсистем підприємства для подолання проявів його системної кризи;
  - ліквідації наслідків кризи або ліквідація підприємства;
  - розвитку підприємства на новій основі, після подолання кризи.
- У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати**:
- причини виникнення кризових явищ в економіці;
  - економічний механізм виникнення кризового стану на підприємстві;
  - методику діагностики кризових ситуацій на підприємстві;
  - ознаки готовності підприємства до попередження, подолання або мінімізації наслідків кризових явищ;
  - сучасні методи та інструментарій управління у кризових умовах.

вміти: проводити експрес-діагностику стану підприємства; складати прогноз перспективи виникнення та розвитку кризових ситуацій підприємства на підставі експрес-аналізу; визначати основні напрями запобігання, подолання та мінімізації наслідків кризових явищ на підприємстві; розробляти стратегію розвитку підприємства.

Теми лекцій

Тема 1. Кризи підприємства, сутність і завдання фінансового антикризового управління підприємством

Тема 2. Концептуальні положення діагностики кризи розвитку підприємства

Тема 3. Методичне забезпечення та практичний інструментарій діагностики кризового стану та загрози банкрутства підприємства

Тема 4. Антикризова програма підприємства і формування системи фінансового антикризового управління

Тема 5. Теоретико-методологічні засади управління фінансовою безпекою підприємства

Тема 6. Оцінка фінансової безпеки підприємства

Тема 7. Удосконалення організації фінансовою безпекою підприємств

Тема 8. Розробка стратегії фінансової безпеки підприємств

Теми занять (практичних, семінарських)

Тема 1. Кризи підприємства, сутність і завдання фінансового антикризового управління підприємством

Тема 2. Концептуальні положення діагностики кризи розвитку підприємства

Тема 3. Методичне забезпечення та практичний інструментарій діагностики кризового стану та загрози банкрутства підприємства

Тема 4. Антикризова програма підприємства і формування системи фінансового антикризового управління

Тема 5. Теоретико-методологічні засади управління фінансовою безпекою підприємства

Тема 6. Оцінка фінансової безпеки підприємства

Тема 7. Удосконалення організації фінансовою безпекою підприємств

Тема 8. Розробка стратегії фінансової безпеки підприємств

Список рекомендованої літератури

Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>

Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 30 червня 1999 р., № 784-xiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>

Закон України “Про захист економічної конкуренції” від 11 січня 2001 року, № 2210-iii. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>

Закон України “Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні” від 12 липня 2001 року, № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>

Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затв. наказом Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26 січня 2001 р, № 49 /121. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>

Порядок проведення органами державної податкової служби прощення (списання) і розстрочення (відстрочення) податкового боргу платників податків на підставі укладеної мирової угоди у справі про банкрутство, затв. наказом Державної Податкової адміністрації України від 21 листопада 2000 р. № 600. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-00>

Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій 23.02.98 № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>

Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій, затв. наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27 червня 1997 р. № 81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>

Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства,

затв. Наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 р № 14. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ME06025>

Постанова Кабінету міністрів України і Національного банку України «Про затвердження антикризових заходів фінансової стабілізації» від 10 вересня 1998 р. № 1413 із змінами і доповненнями, внесеними Постановою Кабінету міністрів і Національного банку України від 14 вересня 1998 р. № 1425, Постановою Кабінету міністрів від 18 вересня 1998 р. № 1461 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1413-98-%D0%BF>

Рекомендована література

1. Антонова О. В. Оцінка фінансової безпеки підприємств роздрібною торгівлі : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.04 / О. В. Антонова. – Х. : ХДУХТ, 2014. – 21 с.
2. Борзенко В. І. Антикризове управління: навчальний посібник / В. І. Борзенко – Х. : Видавництво Іванченка.І С., 2016. – 232 .
3. Ковалевська А. В. Конспект лекцій з дисципліни «Антикризове управління підприємством» / А. В. Ковалевська; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 140 с.
4. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : підручник / Л. О. Лігоненко. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 824 с.
5. Могиліна Л. А. Управління фінансовою безпекою підприємств в умовах економічної нестабільності: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Л. А. Могиліна. – Суми: ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України», 2015. – 21 с.
6. Управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі в умовах невизначеності: колективна монографія / За заг. ред. А. С. Крутової – Х. : Видавець Іванченко І. С., 2017. – 264 с.
7. Антикризове управління: навчальний посібник / Б.Г. Шелегеда, О.М. Шарнопольська, М.В. Румянцев. - : ТОВ «ВРА «Епіцентр», 2013. – 252 с.
8. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління / Т. С. Клебанова, О. М. Бондар, О. В. Мозенков та ін.; за ред. О. В. Мозенкова. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2003. – 272 с.
9. Бігдан І. А., Жилякова О. В. Теоретико-методологічні питання управління фінансовою безпекою підприємства / І. А. Бігдан, О. В. Жилякова // Журнал «Регіональна економіка та управління». –2015. – № 4(07). – Частина І. – С.13-19.
10. Бігдан І. А., Жилякова О. В., Шевчук І. Л. Фінансова безпека підприємства як об'єкт управління / І. А. Бігдан, О. В. Жилякова, І. Л. Шевчук // Perspective questions of economy and Management: Collection of scientific articles, Vol, 1 – Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2015. – P. 181188 (РИНЦ, Social Sciences & Humanities (CPCI-SSH)).
11. Близнюк О. П., Іванюта О. М. Управління позиковими ресурсами в системі забезпечення фінансової безпеки торговельного підприємства / О. П. Близнюк, О. М. Іванюта // Perspective questions of economy and Management: Collection of scientific articles, Vol, 1 – Publishing house «BREEZE», Montreal, Canada, 2015. – P. 60-65.
12. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / В. О. Василенко. – К.: ЦУЛ. – 2013. – 504 с.
13. Гайдук С. В. Модель відновлення платоспроможності підприємств / С. В. Гайдук. – Харків : Екограф, 2004. – 35 с.
14. Горячківська І. В. Теоретичні підходи до трактування інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання / І. В. Горячківська // Вісник Черкаського ун-у. Серія «Економічні науки», 2016. – № 1. – С. 24-31.
15. Експрес-діагностика фінансового стану підприємства /Борзенко В.І., П'ятак Т.В Вісник НТУ „ХПІ». Збірник наукових праць. Тематичний випуск: Технічний прогрес і

ефективність виробництва. – Харків: НТУ „ХПІ». – 2010. – №50. – с.25-29

16. Лазарева А. П. Стратегія фінансової безпеки підприємства / А. П. Лазарева // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2014. – Том 18. – № 2. – С. 166-172.

17. Малик О. В. Формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства: дис. на здобуття наук. ступеню канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / О. В. Малик. – Хмельницький, 2015. – С. 151-187.

18. Матвійчук А. Діагностика банкрутства підприємств // http://me.kmu.gov.ua/file/link/99747/file/matvijchuk_4_07_U.pdf&search_param=%E1%E0%ED%EA%F0%F3%F2%F1%F2%E2%E0&searchPublishing=1.

19. Мулик Я. І. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємств : дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Я. І. Мулик; Вінницький нац. аграрн. ун-т, 2015. – 22 с.

20. Обліково-аналітичне забезпечення управління капіталом підприємств торгівлі : теорія та практика : монографія / Л. М. Янчева, Н. Б. Кащена, Г. Л. Чміль. – Х. : Видавництво Іванченка І. С., 2016. – 324 с.

21. Обчислення інтегрального показника фінансової безпеки підприємства / О. Б. Жихор, В. О. Гороховатський, А. Ю. Олейнікова // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2013. – Вип. 2. – С. 166-171.

22. Олексюк Т. В. Формування стратегії управління фінансовою безпекою підприємств машинобудування : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / Т. В. Олексюк; Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут». – Харків, 2016. – 26

23. Оліярник Т. Ю. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовою безпекою готелів / Т. Ю. Оліярник // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : Зб. наук. праць. – Вип. 3 (33), Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2015. – С. 210-222.

24. Пігуль Н. Г., Дехтяр Н. А., Боярко І. М. Особливості забезпечення фінансової безпеки акціонерних товариств / Н. Г. Пігуль, Н. А. Дехтяр, І. М. Боярко. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 37. – С. 140-146.

25. Пуцентейло П. Р. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством / П. Р. Пуцентейло // Науково інформаційний вісник «Економіка», 2015. – № 11. – С. 224-235.

26. Слободян Н. Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика [Текст] // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль : Економічна думка, 2014. – Том 18. – № 2. – С. 239-245.

27. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посібник / О. О. Терещенко. – Київ : КНЕУ, 2000. – 412 с.

28. Тридід О. М. Методичні рекомендації щодо аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства / О. М. Тридід, К. В. Орехова; Харків. нац. екон. ун-т. – Харків : ХНЕУ, 2005. – 24 с.

29. Ульянченко Ю. Інформаційне забезпечення процесу прийняття рішень у державному управлінні: нові методологічні підходи / Ю. Ульянченко, А. Гнатенко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2015. – Вип. 2. – С. 230-238.

30. Халіна О. В. Ключові аспекти забезпечення фінансової безпеки підприємства / О. В. Халіна // «БІЗНЕС-ІНФОРМ» – 2015 – №1 – С. 263-268.

31. Шапуров О. О. Формування концепції антикризового управління на основі взаємодії системи латентних процесів та системи діагностики явних загроз // Інвестиції: практика та досвід – 2013 – № 23 / Електронний ресурс: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2013/9.pdf

32. Шиянова К. А., Грабчук О. М. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / К. А. Шиянова, О. М. Грабчук .[Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2015_04_25/10/10

33. Штенгрет А.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств; навч.посіб./ А.М. Штангрет, В.В. Шляхтенко, О.Б. Волович, І.В. Зубрей.- К.: Знання, 2012. – 374с.